

mián, ahol *emeritus professzori* címet adományoztak neki. Szakbizottságok és szerkesztőbizottságok tagjaként is mindvégig hatékonyan jelen volt a tudományos magyar zeneéletben.

Kelet és Nyugat kapcsolatait történeti és nemzetközi összehasonlítás alapján vizsgáló munkáit, a népzene és a gregorián illetve ezek párhuzamait és kapcsolatait feltáró munkáit a hazai és nemzetközi kutatás megkülönböztető figyelemmel, nagy elismeréssel tartja számon. Széles látókörű, idős korában is minden új iránt nyitottan érdeklődő, az önművelést fontosnak tartó ember volt. Idős korában is Pásztórol utazott a fővárosba, hogy munkáját ellássa, ruganyos léptekkel, fiatalos lendülettel megtéve az utat lakásától a vasút állomásig és vissza. Fiatalabb munkatársait még idős korában is önzetlenül segítette. Tanítványai, tisztelői és külföldi kollégái rendszeresen felkeresték egyszerű pásztói otthonában, az alacsony mennyezetes egykori 18. századi tanítói házban, melyből ugyanakkor a nagyvilág szelleme áradt. Jóízű beszélgetések különböző idegen nyelveken a külföldiekkel, a templom meghitt csendje, kis kertje, ahol kapált, rózsáit metszette, mind hozzátartozott a lényéhez. Amennyire tájékozott volt több ezer év történelmében és a teológiában, annyira jártas volt a napi politikában, a mezőgazdaság, a régészet, művészettörténet kérdéseiben. Aki a közelébe került, az első pillanatban megnyílt előtte, erőt, bátorítást kapott tőle. Pedig távol álltak tőle a kenetteljes papi intelmek. Fiatalabb beszélgetőtársait inkább egy-egy kedélyes hátbavágással buzdította a jóra. A polihisztor „Béni bácsi”-nak mindig volt egy jó szava gyerekhez, öreghez egyaránt. Az egyszerű, tisztességes parasztemberek, akiket őszinte szeretettel vett körül, csak ritkán tudták megelőzni „Adj’ Isten!” köszönését.

Élete során különböző kitüntetésekben részesült. Ő Pásztó város első díszpolgára, Madách díjjal tüntette ki Nógrád megye, halála után pedig róla nevezték el a pásztói zeneiskolát. Gaál István filmrendező portréfilmet készített róla. Több díjban pedig már csak halála után részesült. 1990-ben posztumusz Kossuth-díjat, 2003-ban pedig posztumusz Magyar Örökség díjat kapott.

*Tari Lujza*

A jelen sorok írójának részletes Rajeczky életrajza megjelent: *Pásztó zenei emlékei* (Szerk. Tari Lujza), Pásztó Város Önkormányzata, Pásztó, 2007.: „Rajeczky Benjamin (O. Cist.) zenetörténész, Pásztó egykori jeles lakója.” 161-163. (Ugyane kötet bemutatja Kodály Zoltán pásztói népzene gyűjtését, közte az *Esti dal*-ban feldolgozott *Erdő mellett estelédtem* sic kezdetű népdalt is.)



## Rajeczky Benjamin emléknep

2011. november 10-én bensőséges emléknep keretében emlékeztek meg Rajeczky Benjamin tisztelői Pásztón a város egykori neves lakója születésének 110. évfordulójáról. A rendezvény szakmai programját (pásztói születése és a Rajeczky családhoz kötődése okán) Tari Lujza szervezte.

A megemlékezés a nemrég felújított Szent Lőrinc Plébániatemplomban tartott misével kezdődött, melyet Dékány Árpád Sixtus zirci főapát, Ullmann Péter premontrei perjel és Kecskés Attila pásztói plébános celebrált. Ezt koszorúzás követte Rajeczky Benjaminszobrána a templom kriptájában található nyughelyénél és egykori lakóházánál.

A megemlékező előadásoknak a Teleki László Városi Könyvtár adott helyet. Sisák Imre polgármester üdvözlő szavai után elsőként Tallián Tibor, az MTA Zenetudományi Intézete igazgatójának köszöntője hangzott el, melyben elsősorban a magyar középorkutatásban előremutatóan új eredményeket felmutató egykori zenetörténészt méltatta. Őt Ullmann Péter megemlékezése követte, aki a rendszerváltás előtt néhány éven át munkatársa volt Rajeczkynek a Zenetudományi Intézetben. Meleg hangú visszaemlékezésében a ciszterci szerzetespapként is sokoldalú és mindig az emberekért élő Rajeczky Benjaminra emlékezett. Déri Balázs a Magyar Egyházzenei Társaság képviselőjeként *Egyetemesség és magyarság. Rajeczky Benjamin, a gregorián zene kutatója* című előadásában szolt a hazai gregorián kutatás megteremtőjéről és nemzetközi tekintetben is kimagasló

képviselőjéről. Tari Lujza, Rajeczky Benjamin népzene tudományi munkásságával kapcsolatban kitért mindenekelőtt Kodály Zoltán Rajeczkyra gyakorolt hatására, s hangsúlyozta, hogy amit a népzene tudomány sokféle területén elvégzett, az önmagában véve annyira gazdag, hogy másnak egy élet munkáját jelentené. Előadásához a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Népzenei Tanszéke hallgatóinak Rajeczky Benjamin gyűjtéseiből összeállított műsora csatlakozott, mely a délelőtti előadásokat zárta.

Egy rövid, állófogadás keretében történt ebédet követően Küllös Imola a Magyar Néprajzi Társaság képviselőjében Rajeczkyknak a folklórtudományra gyakorolt hatásáról beszélt, majd Szabó Dénes egri érseki könyvtáros előadása zárta az ünnepi megemlékezések sorát az Egri Ciszterci Gimnázium zenei életéről, 1925-ig bezárólag. Ezt a Rajeczky Benjamin Zeneiskola tanárainak és növendékeinek műsora, majd Gaál István Rajeczky Benjamin portréfilmjének levetítése követte. A portréfilmben elsősorban Rajeczky beszélt életéről, s egy ponton arra is kitért, hogyan hívta őt a Néprajzi Múzeumból maga mellé igazgatóhelyettesnek Kodály Zoltán, amely igen megtisztelő felkérés volt számára. A Rajeczky Benjaminszobor felállítását követően a zeneakadémistáké volt a dobogó, akik nem okoztak csalódást a reggel óta lelkesen kitartó hallgatóságoknak.

Köszönet Pásztó Város Önkormányzata vezető testületének, a Zeneiskolának, a jelenlévő érdeklődőknek, a Zene tudományi Intézetből érkezetteknek és a zeneakadémistáknak, a jeles zenetanár, gregorián- és népzene kutató ciszterci szerzetes pap születésének méltó, emlékeztető megünnepléséért!

*Tari Lujza*



## Száz éve született Pongrácz Zoltán és Sulyok Imre

A köztestületté vált Magyar Művészeti Akadémia 2012. évi közgyűlésén a Zenei Tagozatot érte az a megtiszteltetés, hogy elsőként emlékezzünk azokra az akadémikus tagjainkra, idősebb barátainkra, akik a következő hónapokban lennének 100 évesek.

*Pongrácz Zoltán* alapító tagunk – 5 éven át az Akadémia alelnöke –, ha élne, február 5-én ünnepelné 100. születésnapját, és öt éve, hogy 2007. április 3-án eltávozott közülünk. *Sulyok Imre* néhány héttel később, 2012. március 30-án töltené be a 100. esztendőjét, és 2008. november 24-én hunyt el.

Rájuk emlékezve, engedjék meg, hogy bevezetésként – kortársaikhoz való sajtós viszonyuk felmutatásához – egy személyes emlékemmel hozzakodjam elő.

1999 júniusában, Saarbrückenben német barátaink a millezentenáriumi ünnepségek részeként nagyszabású zenei fesztivált és zene tudományi konferenciát rendeztek a magyar zene tiszteletére. A konferencia díszvendége Bartók Béla tanítványa, az Egyesült Államokban élő zongoraművész, Sándor György volt. A „Zwischen Volks- und Kunstmusik. Aspekte der ungarischen Musik” („Népzene és műzene között. A magyar zene szempontjai”) címmel meghirdetett tudományos konferencián – a történeti témák szomszédságában – a szervezők bő teret szenteltek a 20. századi magyar zeneszerzés fő vonulatának bemutatására. A meghívott német zenetörténészek Dohnányi Ernőről, Bartók Béláról, Arma Pálról, Ligeti Györgyről, Veress Sándorról, Kurtág Györgyről és Eötvös Péterről értekeztek, miközben egy dologban – kimondva, kimondatlanul is – megegyeztek: riasztóan egybecsengett. Saarbrückenből nézve ezek a mesterek valamennyien a történelmi Magyarországon születtek, – bár Ligeti, Kurtág, Eötvös Péter születésekor szülővárosuk, Dicsőszentmárton, Lugos vagy Székelyudvarhely már Romániához tartozott –, az anyaországban, jelesül a Budapesti Zeneakadémián szerezték meg zenei felsőfokú képzettségüket, és itt aratták első sikereiket. Életük egy válságos pillanatában azonban valamennyien emigráltak, s akik elhunytak közülük, idegen országokban, többnyire megkeseredetten haltak meg. – Hogy miért? Mert Magyarország mostohán bánik a legnagyobbjaival, sugallta a konferencia koncepciója, s aki ebben az országban kiugró tehetség, azt sok esetben közöny, vagy méltatlan légkör veszi körül. Nem lehet csodálkozni, ha úgy mond „időben” más hazát választ magának – szolt a fájdalmas és nem hivatalos végkövetkeztetés.

Mai ünnepeltjeink, Pongrácz Zoltán és Sulyok Imre, Kodály Zoltán két jeles tanítványa, egy képzeletbeli másik konferencián életművével bármikor hitelesen cáfolhatná az iménti eszmefuttatást.

Pongrácz Zoltán, a 20. század zenei nyelvét forradalmian megújító elektronikus zene hazai atyja, egyik legjelentősebb képviselője, évtizedeken át gyakorló muzsikusként, zeneszerző nemzedékek iskolateremtő nevelője, vagy Sulyok Imre, a hazai evangélikus egyház zenei életének meghatározó személyisége, zeneszerző, orgonaművész, karnagy, Bach- és Liszt-kutató: mindketten európai rangú zeneművészeink. Pedig mi mindenben mentek át, ha csak az életüket keretező évszámokra tekintünk! 1912 és 2007-2008 között két vesztes világháború, Trianon, forradalmak, gazdasági válságok, személyes életükben a kezdeti fiatalkori sikerek után állástalanság, frontszolgálat, hadifogság, vagy börtön, kitelepítés, igazolási bizottságok, megbélyegzettség...

A II. világháború és az 50-es évek hosszú időre kettétörték az életüket, legszebb férfi éveiket, mégsem volt számukra soha kérdés, hogy itthon maradjanak-e, vagy véglegesen elhagyják az országot. Pedig mindkettőjüknek többször is lehetett volna alkalma más döntést hozni.

Kivételesen hosszú, termékeny életüknek mi volt a titka? Honnan me-